

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav systémového inženýrství a informatiky

Alternativní měnové systémy
Kateřina Bartheldiová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina Bartheldiová**
Osobní číslo: **E14791**
Studijní program: **B6209 Systémové inženýrství a informatika**
Studijní obor: **Management finančních rizik**
Název tématu: **Alternativní měnové systémy**
Zadávací katedra: **Ústav matematiky a kvantitativních metod**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je popsat a zhodnotit fungování lokálních měnových systémů a jejich význam pro utváření ekonomických a sociálních vazeb ve společnosti. Vedle obecného popisu problematiky bude pozornost věnována zkušenostem se zaváděním lokální měny v ČR.

Osnova:

- Základní poznatky teorie peněz, jejich vznik, vývoj a funkce v ekonomice.
- Alternativní měnové systémy, důvody jejich zavádění, jejich historie a role v současné ekonomice.
- Zkušenosti se zaváděním lokální měny v ČR.

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. **Základy financí**. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.
KODEROVÁ, J., SOJKA, M., HAVEL, J. **Teorie peněz**. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-640-0.
LIETAER, B. **Budoucnost peněz**. Košice: Paradigma.sk, 2004, 318 s. ISBN: 80-968603-3-X

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Libor Koudela, Ph.D.**
Ústav matematiky a kvantitativních metod

Datum zadání bakalářské práce: **4. září 2016**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2017**

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. RNDr. Bohdan Linda, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 4. září 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne: 28. 4. 2017

Kateřina Bartheldiová

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce Mgr. Liborovi Koudelovi, Ph.D. za vstřícný přístup a cenné rady při zpracovávání bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Adamovi Votrubovi, Ph.D., Tomášovi Hradilovi a RNDr. Naděždě Johanisové, Ph.D. za poskytnutí velmi užitečných informací pro zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Tato práce má za úkol přiblížit a zhodnotit fungování lokálních měnových systémů ve světě a v ČR, dále pak popsat jejich význam pro utváření ekonomických a sociálních vazeb ve společnosti. Vedle teoretického popisu problematiky bude pozornost věnována zkušenostem se zaváděním lokální měny v ČR.

KLÍČOVÁ SLOVA

peníze, měna, alternativní měny, LETS

TITLE

Alternative monetary systems

ANNOTATION

This work aims to approach and evaluate the functioning of local monetary systems in the world and in the Czech Republic, as well as describes their importance for forming economic and social ties in the society. Besides the theoretical description of the issue, attention is paid to experience with the introduction of local currency in the Czech Republic.

KEYWORDS

money, currency, alternative currencies, LETS

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. PENÍZE, MĚNA A ÚROKOVÁ MÍRA	12
1.1. DEFINICE PENĚŽ	12
1.1.1. Teoretická definice peněz.....	12
1.1.2. Funkce peněz.....	12
1.1.3. Empirická definice peněz	12
1.2. VZNIK A VÝVOJ PENĚŽ.....	13
1.2.1. Vývoj a historie peněz v pravěku a starověku	14
1.2.2. Vývoj názorů na peníze ve středověku.....	14
1.2.3. Předchůdci klasické ekonomie	15
1.2.4. Klasická ekonomie	15
1.2.5. Teorie peněz Karla Marxe	15
1.2.6. Neoklasická teorie peněz.....	16
1.2.7. Keynesovská monetární teorie	16
1.2.8. Neokeynesovství.....	16
1.2.9. Monetarismus Milтона Friedmana.....	17
1.2.10. Nová klasická makroekonomie	17
1.2.11. Postkeynesovská teorie peněz.....	17
1.2.12. Teorie nové keynesovské ekonomie	17
1.3. VÝVOJ EMISE PENĚŽ.....	18
1.3.1. Mincovníctví	18
1.3.2. Státně rozpočtová emise	18
1.3.3. Klasická bankovní úvěrová emise	19
1.3.4. Modifikovaná bankovní úvěrová emise peněz	19
1.4. MĚNA	20
1.4.1. Národní měna	20
1.4.2. Komplementární měna	20
1.5. ÚROKOVÁ MÍRA.....	21
1.5.1. Historie a vznik úrokové míry	21
1.5.2. Význam úrokové míry	21
1.5.3. Definice a vývoj názorů na úrokovou míru	22
2. ALTERNATIVNÍ MĚNOVÉ SYSTÉMY.....	23
2.1. ALTERNATIVNÍ LOKÁLNÍ MĚNA	23
2.2. FUNKCE LOKÁLNÍCH MĚN.....	23
2.3. CENTRÁLNÍ BANKY A LEGISLATIVA LOKÁLNÍCH MĚN	25
2.3.1. Legislativa a daně.....	25
2.3.2. Centrální banky a alternativní měny.....	25
2.4. ROZDĚLENÍ ALTERNATIVNÍCH MĚN.....	26
2.5. LOKÁLNÍ MĚNOVÉ SYSTÉMY VE SVĚTĚ.....	27
2.5.1. Německý systém Wära	28
2.5.2. Kolkované bankovky Wörglu.....	29
2.5.3. WIR	30
2.5.4. Časové dolary	31
2.5.5. Ithacké HODINY.....	32
2.5.6. Směna PEN.....	33
2.5.7. Japonská měna zdravotní péče	33
2.5.8. Tlalloc.....	34
2.5.9. Bia Kud Chum.....	34
2.5.10. Chiemgauer	35
2.5.11. Bitcoin.....	36
2.5.12. LETS	37
2.6. LOKÁLNÍ MĚNOVÉ SYSTÉMY V ČR	38

2.6.1.	Letokruh	38
2.6.2.	RozLETěse.....	38
2.6.3.	BudřSOB	39
2.6.4.	Lokální měna TNE	39
2.6.5.	PRALETS.....	40
3.	LETS JESENICKO.....	41
3.1.	MĚNA	41
3.2.	PRIMÁRNÍ DŮVOD ZALOŽENÍ.....	41
3.3.	REGULACE A DOHLED NAD SYSTÉMEM.....	41
3.4.	VSTUP DO SYSTÉMU A POPLATKY.....	42
3.5.	AKTUÁLNÍ POČET ČLENŮ	42
3.6.	ZPŮSOB OBCHODOVÁNÍ.....	42
3.7.	AKTUÁLNÍ NABÍDKA	43
3.8.	AKTUÁLNÍ POPTÁVKA	44
3.9.	ZHODNOCENÍ SYSTÉMU	45
	ZÁVĚR.....	46
	POUŽITÁ LITERATURA.....	47

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Lokální měny.....	27
Tabulka 2: Aktuální nabídka LETS Jesenicko	43
Tabulka 3: Aktuální poptávka LETS Jesenicko	44

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Barterový obchod	13
Obrázek 2: Nepřímá směna	13
Obrázek 3: Kolkovaná bankovka o hodnotě jednoho šilinku	29
Obrázek 4: Dvě ithacké HODINY	32
Obrázek 5: Bankovky bia.....	34
Obrázek 6: Lokální měna TNE	39
Obrázek 7: Zakládání systému	41

SEZNAM ZKRATEK

CZK	mezinárodní kód české měny
ČR	Česká republika
CHW	mezinárodní kód měny WIR
LETS	Local Exchange Trading Systém
P2P	Peer-to-peer
PEN	Philadelphia-Eastern Neighborhood
WIR	Wirtschaftsring-Genossenschaft

ÚVOD

První kapitola bakalářské práce je teoretická a je vymezena pro objasnění a vysvětlení pojmů peníze, měna a úroková míra. Peníze používáme jako prostředek směny téměř každý den, avšak ne každý ví, kdy a kde peníze vznikly. Pro většinu z nás je důležité jen to, že pomocí peněz můžeme snáze uspokojovat svoje každodenní potřeby. Nicméně směna nebyla vždy tak jednoduchá, jako je tomu dnes. Část první kapitoly je proto věnována vzniku a historii peněz. Nedílnou součástí je i vývoj teorie peněz, kdy v každém období můžeme sledovat rozdílné přístupy a názory na peníze. S penězi velmi úzce souvisí i pojem měna, což je vlastně konkrétní peněžní soustava. Peníze mají svoji cenu a hodnotu stejně tak, jako ji mají jiné statky v ekonomice. Úrokovou mírou rozumíme nástroj, který umožňuje vyjádření ceny peněz. Úrok, který se spočítá jako součin peněžní částky a úrokové míry, chápeme jako cenu peněz.

Druhá kapitola je taktéž teoretická a zabývá se alternativními měnovými systémy. Je v ní vysvětleno, jaké má tato měna funkce, jakým způsobem funguje směna a jaké jsou druhy alternativních měn. Pro lepší orientaci v alternativních měnách slouží tabulka číslo 1 na stranách 27-28, ve které můžeme vyčíst základní rysy každé alternativní měny. Z této tabulky pak vychází popis jednotlivých alternativních měn fungujících ve světě. Konec této kapitoly je věnován popisu alternativních měnových systémů, které fungují v České republice.

Třetí kapitola je praktická, je zde popsán a zhodnocen LETS Jesenicko, což je jeden z mála fungujících alternativních měnových systémů v České republice.

Cílem práce je popsat a zhodnotit fungování lokálních měnových systémů a jejich význam pro utváření ekonomických a sociálních vazeb ve společnosti. Vedle obecného popisu problematiky bude pozornost věnována zkušenostem se zaváděním lokální měny v ČR.

1. PENÍZE, MĚNA A ÚROKOVÁ MÍRA

„Konečně vím, čím se liší člověk od zvířete - finančními starostmi.“

Jules Renard [4]

Peníze můžeme vnímat jako jeden z nejvýznamnějších fenoménů rozvinutých tržních ekonomik a jako univerzální mechanismus, pomocí kterého mohou lidé získávat služby a zboží [19].

1.1. Definice peněz

1.1.1. Teoretická definice peněz

V nejobecnějším smyslu můžeme za peníze označit cokoliv, co je všeobecně přijímáno při placení zboží a služeb nebo při úhradách dluhů. S podstatou peněz souvisí i dvě další skutečnosti, a sice důvěryhodnost a kupní síla peněz. Důvěryhodnost peněz je podmínkou pro všeobecné přijímání peněz, protože subjekty věří, že přijaté peníze mohou dále použít při placení zboží nebo služeb. Kupní síla peněz udává množství služeb a zboží, které jsme při daných cenách schopni získat [31].

1.1.2. Funkce peněz

V dnešní době peníze musí plnit tři základní funkce a měly by plnit i některé další. Historicky první a nejdůležitější funkcí je zprostředkování směny, což znamená, že peníze můžeme směňovat za zboží, služby a platit s nimi úvěry. Pro tuto funkci je důležité, aby byly peníze dělitelné, trvanlivé a přenositelné, proto se historicky nejvhodnějším prostředkem směny staly drahé kovy. Funkce zúčtovací jednotky spočívá v tom, že prostřednictvím peněz dokážeme vyjádřit hodnotu služeb, zboží, zahraničních měn, práce apod. Třetí základní funkcí peněz je uchovávání hodnoty, kdy se peníze stávají součástí celkového bohatství jednotlivce. Majetek můžeme vlastnit v podobě peněz a to hlavně z toho důvodu likvidity. To znamená, že můžeme peníze v libovolný okamžik vyměnit za jiný statek. Mezi další funkce peněz pak patří nástroj spekulace, imperiální nástroj nebo standard odložených plateb [31].

1.1.3. Empirická definice peněz

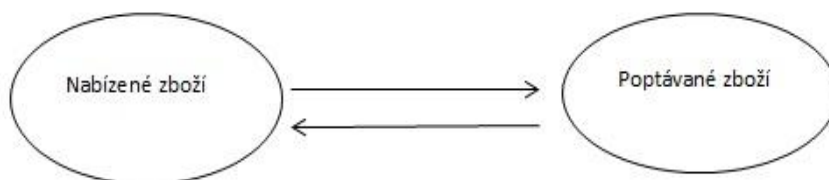
V současné době funkce peněz plní hotovostní i bezhotovostní peníze a v některých funkcích mohou vystupovat i šeky, směnky a další cenné papíry. Je velmi obtížné určit, co ještě můžeme za peníze považovat a co už nikoliv nebo které peníze jsou v oběhu a které jsou

již mimo oběh. Za tímto účelem byly zkonstruovány měnové agregáty, které představují souhrn peněžních prostředků se stanoveným a přesně definovaným stupněm likvidity [31].

1.2. Vznik a vývoj peněz

Vznik peněz je velmi úzce spojován s dělbou práce, protože dokud neexistovala dělba práce, každý vytvářel, vyráběl nebo pěstoval to, co potřeboval pouze pro sebe nebo pro svou rodinu [7].

Historicky první formou směny byl barterový obchod, což je přímá výměna jednoho zboží za zboží druhé. Aby obchod mohl proběhnout, museli lidé najít někoho, kdo nabízel to, co poptávali a zároveň mohli nabídnout to, co poptával někdo jiný. To však mohl být velký problém, protože bylo obtížné najít někoho s přesně opačnými potřebami [7].

Obrázek 1: Barterový obchod

Zdroj: vlastní zpracování

Postupem času se přešlo na nepřímou směnu, což znamená, že lidé mezi sebou směňovali zboží pomocí třetího zboží, kterému se říkalo komoditní (zbožové) peníze. Komoditními penězi bylo takové zboží, které bylo snadno dělitelné, trvanlivé a o které byl velký zájem, jako příklad můžeme uvést dobytek, kůže, jantar, čaj atd.

Obrázek 2: Nepřímá směna

Zdroj: vlastní zpracování

1.2.1. Vývoj a historie peněz v pravěku a starověku

Jedním z prvních prostředků směny byl dobytek nebo obilí a to již v 10. – 5. století př. n. l. Dále to byly hliněné tabulky v Mezopotámii, kauri mušle v Číně atd. V roce 687 př. n. l. vznikla v Lýdii první mince a postupně se používání mincí rozšířilo do až do Řecka. Již ve starověku se stal hospodářský život předmětem zkoumání. Za nejvýznamnější představitele této doby můžeme označit Platóna (427–347 př. n. l.) a jeho žáka Aristotela ze Stageiry (384–322 př. n. l.), kteří přišli na řadu zajímavých ekonomických postřehů a myšlenek, avšak nesetkáme se u nich s ekonomii jako samostatnou vědní disciplínou, protože ekonomické myšlení bylo v té době součástí jiných vědních disciplín, především etiky a filozofie. Oba uvedení myslitelé věnovali velkou pozornost penězům, což svědčí o tom, že již v té době byly peníze velkým fenoménem i přesto, že základem hospodářského života byly povětšinou samostatné jednotky, jejichž nároky na spotřebu byly uspokojovány z větší části vlastní výrobou. Platón jako první definoval dělbu práce a odvodil vznik peněz ze snahy lidí uspokojovat své potřeby pomocí peněz, které sloužily jako prostředek směny, ale nebyly bohatstvím samy o sobě. Takovéto pojetí peněz se nazývá nominalistické. Naproti tomu Platónův žák Aristoteles zastával metalistický přístup, který klade důraz na kovovou podstatu peněz a chápe je jako zboží, které má vlastní hodnotu a proto je možné peníze porovnat s ostatním zbožím. Aristoteles dále také popsal některé funkce peněz, které známe i nyní [19].

1.2.2. Vývoj názorů na peníze ve středověku

Mezi nejvýznamnější představitele ekonomického myšlení ve středověku můžeme zařadit církevní myslitele neboli scholastiky. Také v tomto období bylo ekonomické myšlení součástí etiky a filosofie. Názory scholastiků měly dva hlavní zdroje, a to Aristotelovu filozofii a křesťanskou věrouku. Významným představitelem této doby byl Tomáš Akvinský (1225–1274), který převzal názory od Aristotela, zejména pak princip ekvivalence směny (směna stejného za stejné). Co se týče křesťanské etiky, učil o spravedlivé ceně a odsuzoval lichvu. Spravedlivá cena měla postačovat k udržení takového životního standardu prodejce nebo výrobce, který odpovídal jeho společenskému zařazení. Akvinský byl zastáncem nominalistické teorie peněz, což znamená, že peníze by měly sloužit k usnadnění směny a nikoliv k obohacování lidí. Dalším významným představitelem této doby byl Mikuláš Oresme (1320–1382), který kritizoval postupné znehodnocování peněz panovníky, ke kterému docházelo zejména snižováním váhy drahých kovů nebo postupným obrušováním mincí v důsledku jejich každodenního používání [19].

1.2.3. Předchůdci klasické ekonomie

David Hume (1711–1776) podstatně přispěl k rozvoji ekonomické vědy a teorie peněz tím, že přišel s předpokladem neutrality peněz. Podle tohoto předpokladu mají změny množství peněz v ekonomice vliv pouze na cenovou hladinu, nikoliv na reálné veličiny, jako jsou reálný produkt a reálné mzdy. Se jménem David Hume je dále spojován první ucelený výklad kvantitativní teorie peněz, který byl používán v téměř nezměněné podobě až do první poloviny devatenáctého století a podle tohoto názoru se zvýšení množství peněz v oběhu pokaždé promítne do růstu cen [19].

1.2.4. Klasická ekonomie

Klasická ekonomie, která se začala rozvíjet v 60. letech 17. století v Anglii, představuje jeden z nejvýznamnějších směrů v dějinách ekonomického myšlení, protože v této době se ekonomie stala samostatnou vědní disciplínou. Za zakladatele klasické ekonomie považujeme Adama Smitha (1723–1790), který v roce 1776 vydal knihu s názvem *Pojednání o podstatě a původu bohatství*. V této knize Adam Smith představil „neviditelnou ruku trhu“. Ekonomie se stává vědeckou disciplínou zaměřenou na tvorbu a rozdělování bohatství, což je vytvářeno v odvětví materiální výroby. Klasičtí ekonomové se opírali o kvantitativní teorii peněz, podle níž má nabídka peněz přímý vliv na cenovou hladinu. U klasických ekonomů byla filosofickým základem idea přirozených zákonů a přirozeného řádu, která vycházela z toho, že lidská společnost i příroda mají své vnitřní zákonitosti, které by se neměly porušovat svévolnými zásahy státu [19].

1.2.5. Teorie peněz Karla Marxe

Karl Marx (1818–1883) odvozuje vznik peněz z rozvoje dělby práce. Hodnota peněz je podle Marxe dána množstvím společensky abstraktní práce, kterou lidé museli vynaložit na jejich výrobu. Zhruba do roku 1858 se objevoval problém s vysokými náklady na vyhledávání směnných párů. Tento problém byl však vyřešen dohodou o ustanovení všeobecného ekvivalentu, což znamená, že se nějaké zboží stalo všeobecně přijímaným při zprostředkovávání všech ostatních služeb či výrobků. Podle Marxe byly tedy peníze zvláštním druhem zboží a jako ostatní zboží musely mít tedy i peníze svou hodnotu a užitnou hodnotu. Užitná hodnota peněz z drahých kovů je schopnost uspokojit lidské potřeby tím, že peníze jsou schopné plnit funkci všeobecného ekvivalentu a drahé kovy mohou uspokojovat potřeby lidí například tím, že se z nich vyrábí šperky. Hodnotou peněz pak rozumíme množství společensky nutné abstraktní práce, která byla nutná pro jejich výrobu [19] [26].

1.2.6. Neoklasická teorie peněz

Neoklasičtí ekonomové navázali na kvantitativní teorii peněz, která byla nejrozšířenějším přístupem ke zkoumání podstaty peněz až do 30. let 20. století. Neoklasická ekonomie vycházela z předpokladu, že cílem všech ekonomických subjektů na trhu je maximalizace užitku ze spotřeby. Jedním z nejvýznamnějších představitelů této teorie byl Irving Fisher (1867–1947), který se zabýval kupní silou peněz, neboli množstvím služeb a statků, které lze koupit za jednu peněžní jednotku. Po prozkoumání všech faktorů, které působí na kupní sílu peněz, Fisher formuloval rovnici směny [19].

1.2.7. Keynesovská monetární teorie

V přelomu 19. a 20. století se objevovaly nové jevy, které byly v rozporu s některými předpoklady a závěry, z nichž vycházela neoklasická ekonomie. Byl to například předpoklad dokonalé konkurence, který musel být postupem času doplněn předpokladem nedokonalé a monopolistické konkurence. Zakladatelem makroekonomické teorie se stal anglický ekonom Jonh Maynard Keynes (1883–1946), který ve 30. letech 20. století sepsal dvě základní práce. První takovou prací bylo *Pojednání o penězích* (1930), v němž Keynes rozdělil ekonomiku na investiční a spotřební. Druhým zásadním dílem, které napsal, byla *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz* (1936). Již podle názvu je jasné, že se autor soustředil na problematiku nezaměstnanosti, hledal příčiny hospodářské krize a sledoval závislost mezi investicemi a důchody domácností [19] [44].

1.2.8. Neokeynesovství

Neokeynesovství je ekonomický směr, který formoval hlavní vývoj makroekonomie. Představitelé tohoto směru přišli na to, že neoklasická a Keynesova teorie se liší pouze několika rozdílnými předpoklady, a proto se někdy tento směr nazývá též neoklasická syntéza. V roce 1958 byla publikována Phillipsova křivka, která vyjadřuje vztah mezi mírou nezaměstnanosti a mírou mzdové inflace. Autor Phillipsovy křivky – Alban William Phillips zpozoroval, že čím je vyšší mzdová inflace, tím je nižší míra nezaměstnanosti a naopak. Keynesiánci tvrdí, že peníze jsou výsledkem činnosti v dané ekonomice a za nástroj měnové politiky považují řízení úrokové míry [7] [19].

1.2.9. Monetarismus Milтона Friedmana

Milton Friedman (1912–2006) byl významný americký liberální ekonom a hlavní představitel protikeynesovské revoluce. Přispěl k rozvinutí neoklasické makroekonomie, která vycházela z kvantitativní teorie peněz. Nejvíce se zabýval příčinou inflace a problematikou růstu cen a mezd. Friedman odhalil omezenou platnost Phillipsovy křivky, která podle něj funguje jen v krátkém období a pro dlouhé období se ustálí na tzv. přirozené míře nezaměstnanosti. Jako nástroj měnové politiky sloužila kontrola množství peněz v oběhu a na rozdíl od keynesiánců tvrdil, že peníze jsou příčinou změn v ekonomice. Dále Friedman upravil Fisherovu kvantitativní teorii peněz, tak, aby byla schopna určit stupeň stability poptávky po penězích [7] [19].

1.2.10. Nová klasická makroekonomie

Nová klasická makroekonomie se začala rozvíjet v průběhu 70. let 20. století ve vyspělých tržních ekonomikách, a to souběžně s monetarismem. Nová klasická makroekonomie je též někdy nazývána škola racionálních očekávání. Od monetarismu a od názoru Milтона Friedmana se liší tím, že noví klasičtí makroekonomové předpokládají neutralitu peněz nejen v dlouhém, ale i v krátkém období za předpokladu, že ekonomické subjekty vytvářejí správná racionální očekávání. Hypotézu racionálních očekávání, kdy se lidé snaží co nejlépe využít všech dostupných informací, zveřejnil americký ekonom J. F. Muth v roce 1961 [19].

1.2.11. Postkeynesovská teorie peněz

Postkeynesovská ekonomie se začala vyvíjet v 50. letech 20. století a jednou z hlavních představitelk této teorie byla Joan Robinsonová (1903–1983). Robinsonová kritizovala neoklasickou školu a snažila se rozvíjet keynesiánskou teorii rozdělování, teorii hospodářského růstu a ekonomie by podle ní měla pracovat jen s pojmy, které lze pozorovat nebo měřit. Od 70. let 20. století se rozhodující oblastí stala teorie endogenní povahy peněz [19].

1.2.12. Teorie nové keynesovské ekonomie

Nová keynesovská ekonomie vznikla v průběhu 70. let 20. století. Od počátku 80. let pak vzrůstal její vliv v akademickém prostředí a od 90. let i vliv na formování hospodářské politiky. V oblasti měnové politiky se teoretické koncepce staly základem nového konsensu, ze kterého vychází monetární politika, která je zaměřená na cílování inflace pomocí změny úrokových sazeb [19].

1.3. Vývoj emise peněz

Vynález peněz řadíme mezi nejvýznamnější vynálezy v historii lidstva. V okamžiku, kdy se začaly objevovat peníze, byla naturální směna nahrazována směnou peněžní. Vznik peněz usnadňuje, zlevňuje a zpřehledňuje směnu jednotlivých výrobků a služeb. Z historického hlediska rozlišujeme čtyři vývojová stádia emise peněz [7].

1.3.1. Mincovníctví

Mincovníctví chápeme jako emisi mincí z měnového kovu (nejčastěji zlato a stříbro). V první fázi mincovnictví, která se nazývá decentralizovaná emise, mohl peníze razit a vydávat kdokoliv, kdo měl k dispozici některý z drahých kovů. Tehdejší panovníci však brzy poznali, že emise peněz je velmi výnosná činnost a proto si postupně zajistili emisní monopol, což znamená výsadní právo k vydávání peněz. Plnohodnotné mince z drahých kovů měly tu výhodu, že jejich vnitřní hodnota byla rovna nominální hodnotě. Z makroekonomického hlediska měly peníze velkou výhodu v tom, že se nemohlo stát, že by se do oběhu dostalo na delší dobu větší množství peněz, než bylo potřeba k uskutečnění transakcí. Po dobu používání mincí postupně docházelo k jejich opotřebení a vznikal tak rozdíl oproti nominální hodnotě, to znamená, že mince se staly neplnohodnotné. Panovníci dokázali využít toho, že se peníze dále používaly bez ohledu na svou skutečnou vnitřní hodnotu a za účelem krytí svých výdajů začali mince záměrně kazit. Poznatek, že se peníze používají bez ohledu na svou vnitřní hodnotu, lze považovat za nejvýznamnější v celé měnové historii [7] [31].

1.3.2. Státně rozpočtová emise

Nedostatečná nabídka zlata a stříbra nutila panovníky hledat způsoby, jak získat peněžní prostředky do své pokladny. Za tímto účelem byly emitovány papírové peníze (státovky). Státovky se staly jakousi náhražkou plnohodnotných mincí a při jejich emisi dával emitent slib, že později vymění státovky za plnohodnotné mince. Výhoda emise státovek byla taková, že se oběh peněz stal méně nákladný a těžkopádný. Nicméně tato emise spojena spíše s řadou nevýhod. Jednou z hlavních nevýhod bylo to, že lidé přijímali státovky s nedůvěrou a panovník tak musel zavést nucený kurs, kdy každý subjekt pod hrozbou hrdelního trestu musel státovky přijímat. Další nevýhodou bylo to, že panovník vydával peníze podle svých potřeb, nikoliv podle potřeb státu. Ke stahování státovek z oběhu v podstatě nedocházelo, protože ve státní pokladně byl v drtivé většině případů nedostatek peněz a permanentní schodky ve státní pokladně byly kryté emisí státovek, což vedlo k jejich rostoucímu znehodnocování a ke zrychlenému růstu cenové hladiny [7] [31].

1.3.3. Klasická bankovní úvěrová emise

Tato emise je již mnohem stabilnější, protože zde existuje přísnější vazba peněz na ekonomickou potřebu. Základem této emise je bankovní úvěr, jelikož při poskytnutí úvěru dochází k vydávání peněz a splacením úvěru k jejich stahování. Během této emise byly vydávány bankovky a jejich emitentem byly banky. První bankovky v Evropě byly vydávány v roce 1662 ve Švédsku a od 19. století se používání bankovek rozšířilo do většiny zemí [17]. Emise bankovek je spojena hlavně s rozvojem obchodu, který nebylo možné financovat ani emisí státovek, ani mincemi, proto bylo placení zboží opožděno za jeho skutečným prodejem. Často se stávalo, že podnikatelé neměli v daném momentě dostatečné množství peněz na zaplacení zboží a vystavili tedy obchodní směnky. Obchodní směnka je cenný papír, který představuje písemný závazek uhradit stanovenou částku v uvedeném budoucím termínu. Přesná podoba a náležitosti směnky byly brzy stanoveny zákonem, a tak tyto závazky bylo možné vymáhat soudní cestou. Neustále rostoucí obliba obchodních směnek vedla k tomu, že směnky začaly plnit funkci prostředku směny a majitelé těchto směnek jimi mohli platit jiným podnikatelům. Pro majitele směnky bylo výhodné to, že při jejím postoupení bance získal ihned hotovostní bankovky a nemusel čekat na den proplacení směnky. V historii začaly banky odkupovat i zlato a stříbro, za které následně emitovaly bankovky [7] [31].

1.3.4. Modifikovaná bankovní úvěrová emise peněz

Bankovky obíhaly společně s mincemi a státovkami, ale postupně se dominantní emisí stala emise bankovek. Vydávání bankovek mohla provádět pouze jediná instituce v daném státě – centrální banka. Modifikovaná bankovní úvěrová emise peněz je úzce svázána s existencí dvou forem emise. První je hotovostní forma a tuto emisí může provádět pouze centrální banka. Druhou formou jsou pak bezhotovostní peníze. Tento typ emise peněz se objevil na přelomu 19. a 20. století a provádí jej jak centrální banka, tak i ostatní banky. Bezhotovostní peníze vznikly především z ekonomických důvodů, jako jsou například vyšší rychlost peněžních operací, větší bezpečnost, snadnější manipulace atd. Jak hotovostní, tak bezhotovostní peníze jsou emitovány stejným způsobem, tedy především úvěrem – bezhotovostní peníze jsou připsány klientovi na jeho bankovní účet a hotovostní peníze jsou klientovi přímo vyplaceny v hotovosti [7].

1.4. Měna

S penězi úzce souvisí pojem měna, která tvoří jejich podmnožinu. V České republice jako peníze chápeme české koruny, euro, japonské jeny apod., ale měnou je v České republice jen česká koruna. Měna bývá definována jako národní forma peněz, avšak někteří autoři a ekonomové měnu označují jako synonymum k penězům [7] [24].

1.4.1. Národní měna

Národní měnu chápeme jako národní peněžní jednotku. Důležité je i vymezit měnu jako nadnárodní formu peněz, jinak by se například euro nemohlo považovat za měnu, protože se jím platí ve více než jednom státě. Každá měna má své ekonomické a technické znaky, které slouží k charakteristice jednotlivých měn [7].

Ekonomické znaky měny jsou úzce spjaty s ekonomickými podmínkami dané měny. Patří mezi ně

- charakter emise peněz - definuje jakými způsoby jsou vydávány a následně stahovány peníze z oběhu;
- zajištění měnové stability - vyjadřuje, kdo a jakým způsobem zajišťuje stabilitu měny dané země.

Technické znaky měny bývají spojeny s určitými formálními náležitostmi, které musí mít každá národní nebo nadnárodní měna. Technické znaky měny jsou:

- název měny – žádná národní měna na světě nemůže mít stejný název jako měna jiné země;
- základní hotovostní druhy – základní jednotka měny se dělí na menší jednotky a zároveň se používají i určité její násobky;
- výlučnost měny jako zákonného platidla na daném území – na vymezeném území musí být akceptována pouze určitá daná měna;
- způsob stanovení měnového kurzu – způsob stanovení hodnoty dané měny ve vztahu k ostatním měnám, nebo ke zlatu [7].

1.4.2. Komplementární měna

Komplementární měna se týká dohody v rámci určité skupiny lidí, kteří se mezi sebou domluvili, že budou přijímat jako platidlo jinou než národní měnu. Cílem takových měn není nahradit národní měnu, ale plnit některé funkce, které národní měna nemá. Komplementární měny se často při transakcích používají současně s konvenčními měnami [24].

1.5. Úroková míra

1.5.1. Historie a vznik úrokové míry

Úvěr existoval pravděpodobně již v dobách, kdy ještě neexistovaly ani první formy peněz ani barterový obchod. Prvními formami úvěru byly nejčastěji půjčky zvířat za účelem rozmnožování – ten kdo si zvíře vypůjčil, ho později vrátil i s úrokem (narozeným mládětem) nebo půjčky osiva, které se zaseto a poté, co byla plodina sklizena, bylo vráceno více, než bylo původně půjčeno. Historicky existují čtyři typy úvěrů:

- dlouhodobé úvěry produktivních věcí – to znamená věcí, které svým používáním rozšiřují objem a velikost vypůjčených věcí;
- krátkodobé úvěry formou provozního kapitálu – jednalo se o půjčky různých nástrojů nebo náradí a dnes tento pojem chápeme jako úvěr poskytnutý na financování běžného provozu podniku;
- neproduktivní spotřební úvěry – je to úvěr na nákup věcí, které nezvětšují svůj objem používáním a které neprodukují zdroje ke splácení úvěru;
- úvěry vládám – v historii převážně k financování válek, dnes je tento typ využíván formou koupě státních dluhopisů na financování schodků státních rozpočtů [7].

V určitých obdobích byl úrok vnímán z morálního a etického hlediska jako problematický, například v biblických dobách v Izraeli bylo zakázáno Mojžíšovým zákonem účtovat úroky z úvěrů. Ve středověku, kdy byl čas považován za boží majetek, bylo nemyslitelné, aby byly účtovány úroky, protože by se tak jednalo o obchodování s božím majetkem. Církev pak považovala úroky za hřích lichvy [7] [24].

1.5.2. Význam úrokové míry

Nastavování úrokových sazeb je jedním z nástrojů měnové politiky, protože úrokové sazby, které jsou nastavované centrální bankou, ovlivňují i další úrokové sazby, které jsou v ekonomice používány. Růst nebo pokles úrokových sazeb má vliv na každý ekonomický subjekt, který má peníze uloženy v bance, nebo si peníze půjčuje. Úrokové sazby mají své funkce v ekonomice - pomáhají zajišťovat tok běžných úspor, ovlivňují alokaci zápůjčního kapitálu, utváří rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou po penězích, jsou významným nástrojem měnové politiky [7].

1.5.3. Definice a vývoj názorů na úrokovou míru

Pomocí úrokové míry se vyjadřuje velikost úvěru. Centrální banky při nastavování úrokových sazeb zvažují různé faktory. Podle [7] jsou jimi například:

- očekávaná míra inflace,
- vývoj úrokových sazeb v zahraničí,
- vývoj reálných úrokových sazeb,
- vývoj dovozních cen, vývoj platební bilance atd.

Úrokové sazby na mezibankovním trhu pak reagují na úrokové sazby, které v rámci měnové politiky nastavila centrální banka. Faktory, které ovlivňují výši úrokových sazeb na mezibankovním trhu, jsou dále:

- situace na finančním trhu – neboli předpokládaný vývoj mezibankovních úrokových sazeb například podle existujícího sledovaného trendu;
- dostatek nebo nedostatek likvidity – neboli volných finančních zdrojů v bankovním sektoru;
- politické události – například změny daňové politiky, některá oznámení vlády nebo ministerstva financí, nebo dokonce pád vlády.

V současné době existuje několik teorií úrokové míry. Nejdůležitějšími z těchto teorií jsou:

- Neoklasická teorie úrokové míry považuje úrokovou míru za vyrovnávací faktor úspor a investic, kde úspory jsou reprezentovány úsporami domácností a tvoří tak nabídku peněz. Aby byly domácnosti ochotné spořit, musejí být motivovány úrokem, který zvýší jejich počáteční kapitál. Naopak investice vystupují jako poptávka po penězích.
- Teorie zápůjčních fondů bývá považována za rozšíření neoklasické teorie úrokové míry v tom smyslu, že na straně nabídky kromě úspor vystupuje také nová emise peněz a na straně poptávky se mimo investic objevuje poptávka po nových peněžních prostředcích. Podle této teorie je úroková míra dána na základě nabídky a poptávky zápůjčních fondů, které jsou nabízené na kapitálových trzích.
- Teorie preference likvidity, jejímž zakladatelem je J. M. Keynes, vysvětluje úrokovou míru jako vyrovnávací faktor mezi stavem poptávky po penězích a nabídky peněz. Keynes tvrdí, že cílem domácností je hromadění bohatství, aby mohly lépe předcházet možným budoucím rizikům [7].

2. ALTERNATIVNÍ MĚNOVÉ SYSTÉMY

2.1. Alternativní lokální měna

Alternativní, nebo také doplňková či komplementární měna je jakási alternativa k národní měně, jež se týká dohody uvnitř určité skupiny lidí, kteří si rozhodli přijmout jako platidlo jinou měnu, než je ta národní. Alternativní měna má užší a omezenější platnost, než měna národní. Cílem nově vytvořené alternativní měny není zcela nahradit měnu národní, ale pouze ji doplnit tak, aby plnila funkce, které oficiální měna nemá. Lokální alternativní měna funguje po dohodě všech účastníků pouze na určitém území a hlavním cílem takovéto měny je snížení nezaměstnanosti, nebo řešení různých sociálních problémů uvnitř komunity [24].

2.2. Funkce lokálních měn

Podle zdroje [8] mají alternativní měny mnoho užitečných funkcí. V konkrétních případech jsou však tyto funkce realizovány jen v omezené míře. Mezi tyto funkce můžeme zařadit například:

- Podpora udržitelné komunity

Lokální měna dokáže v komunitě velmi dobře udržet místní ekonomický potenciál a je-li spravována zodpovědně, pak dokáže obíhat rychleji než globální měna, což je pro udržitelnost komunity velmi významné.

- Omezení úniku místního bohatství

Jelikož se lokální měnou dá platit pouze v rámci daného regionu nebo v rámci dané komunity, je tak omezen únik regionálního bohatství. Zavedení lokální měny motivuje občany ke správnému spotřebitelskému chování.

- Vytváření pracovních příležitostí

Lokální měny mohou významně přispět k řešení vysoké míry nezaměstnanosti a dokáží vytvářet nové pracovní příležitosti zejména v regionech, odkud peníze neodtékají, ale naopak obíhají dostatečně rychle.

- Prevence před sociálními konflikty

Lokální měna dokáže posílit a utužit lokální ekonomiku, vytvářet nová pracovní místa a dostatečnou kupní sílu. Jedním z důsledků pak může být i snížení kriminality v dané oblasti.

- Posílení sounáležitosti a synergie

Pro fungování lokální měny je velmi důležité, aby se s ní potenciální uživatelé seznámili, ztotožnili a také spolupracovali na jejím používání. To znamená, že lidé jsou ochotni za tuto měnu nakupovat a obchodníci za ni nabízet a prodávat své služby nebo zboží.

- Soběstačné řešení lokálních potřeb

Některá města nemohou kvůli nízkému rozpočtu svým obyvatelům dopřát potřebné služby, jako například občanskou vybavenost nebo údržbu komunikací. Díky využití lokálních měn mají města více prostředků na řešení různých problémů a nejsou tedy odkázány pouze na státní a jiné dotace.

- Podpora místní filantropie

Některé lokální měny jsou nastavené tak, že určité procento z obchodní transakce je převedeno na účet nějaké, předem stanovené dobročinné organizace. Tento systém je aplikován zejména u virtuálních lokálních měn, které jsou centrálně spravovány počítačovým systémem. Lidé si tak sami mohou vybrat nějakou dobročinnou organizaci, které chtějí přispět a stávají se tak místními dobrodinci, což je může uspokojovat.

- Osvěta spotřebitelské veřejnosti

V regionech, kde je velmi malá kupní síla je těžké přesvědčit obyvatele, aby se chovali lokálně ekonomicky a to zejména proto, že v lokální měnu nemají takovou důvěru jako v měnu národní. V některých zahraničních městech dostávají zaměstnanci část své mzdy v lokální měně, kterou pak mohou využít pouze u regionálních prodejců. Když pak lidé vidí pozitivní účinky lokální měny, nebrání se preferenci regionálních produktů.

- Zvýšení atraktivnosti regionu

Lokální měny se stávají zajímavým suvenýrem a přispívají k propagaci a zviditelnění regionu.

2.3. Centrální banky a legislativa lokálních měn

2.3.1. Legislativa a daně

Lietaer [24] tvrdí, že podle legislativy většiny zemí světa není nic nelegálního na tom, když se skupina lidí mezi sebou dohodne používat jiný prostředek směny, než jsou národní peníze.

Samostatné systém LETS také nejsou ve většině zemí žádným způsobem utiskovány. Například v Austrálii některé politické strany ve svých programech prosazují myšlenky lokální ekonomické soběstačnosti. Existují však i opačné případy, kdy je emise lokálních měn nelegální.

„Všeobecné zdaňovací pravidlo zní, že o tom, zda je transakce zdanitelná, nerozhoduje použitá měna, ale charakter samotné transakce“ [24, s. 196]. Většina zemí považuje za zdanitelnou práci takovou práci, při níž je nějaká činnost prováděna na profesionální úrovni a vůbec tak nezáleží na tom, zda byla použita měna národní či alternativní.

Pokud bychom opět zkoumali pouze LETS, tak bychom přišli na to, že většina těchto systémů je zakládána jako sdružení lidí, která nejsou obchodními společnostmi jako například akciové společnosti nebo družstva. LETS jsou založeny na neziskovém principu a proto jim zákon neukládá povinnost odvádět ze své činnosti daně [35].

2.3.2. Centrální banky a alternativní měny

Centrální banky většinou řeší jen problém mezi doplňkovými měnami a inflací. Avšak kromě italských HODIN nepředstavuje žádná z alternativních měn inflační hrozbu [24].

Existují tři rozdílné způsoby, jak centrální banky reagují na alternativní měny.

- Pokud jsou alternativní měny pouze okrajovou záležitostí, pak je centrální banky ignorují. To můžeme vidět například v České republice nebo na Slovensku.
- Centrální banky mohou alternativní měny zakázat, pokud se jim zdá, že jsou příliš úspěšné (například ve 30. letech 20. století v Rakousku, Spojených státech amerických nebo v Německu).
- Některé centrální banky nejenže tolerují, ale také aktivně podporují rozvoj alternativních měn, jelikož v nich vidí nástroj na snížení nezaměstnanosti a také nástroj pro udržení inflace národní měny (jako příklad může být uvedena centrální banka Nového Zélandu).

2.4. Rozdělení alternativních měn

- Lokální měny

Lokální měna je nejvíce podobná národní měně, jelikož jako platidlo slouží většinou bankovky, které jsou obchodníci ochotni přijímat v určitém regionu. Někdy jsou dokonce lokální měny přijímány místními úřady pro různé platby [24].

- Vzájemné zápočty

Vzájemný zápočet je proces vytváření měny souběžným vznikem pohledávky a dluhu mezi účastníky dané transakce. Dluh pak může být vyjádřen ve finančních jednotkách nebo v časových jednotkách [24].

- Virtuální měny

Virtuální měny, nebo také kryptoměny jsou vytvářeny a využívány výlučně v prostředí internetu. Virtuální měna umožňuje obchodníkům přijímat platby a následně zasílat tyto přijaté prostředky buď na bankovní účet v národní měně, nebo do elektronické peněženky v měně virtuální. Nejznámější virtuální měnou je bitcoin [42].

- Nouzové měny

Nouzová měna je využívána v případě, že národní měna selže nebo je národní měny nedostatek. Nouzovými měnami pak může být cokoliv, co jsou obchodníci ochotni přijmout jako platidlo.

- Soukromé firemní poukázky

Soukromé firemní poukázky slouží jako měna, která je vydávána firmami nebo jednotlivcem. Pro firmy mohou poukázky znamenat jednoduché řešení motivace svých zaměstnanců nebo obchodních partnerů [30].

- Stravenky

Stravenka je určitá poukázka, která slouží k nepřímé směně za potraviny nebo nápoje. Většinou jsou stravenky vydávány v různých nominálních hodnotách a jejich platnost je omezena pouze na smluvenou síť restaurací či obchodů. Stravenky je možné využít pouze jednou a to do data uvedeného na stravnence. Kromě stravenek fungují velice dobře také různé poukázky na sport, kulturu, zboží v lékárnách atd. [18].

2.5. Lokální měnové systémy ve světě

V následující tabulce je ukázán přehled nejpoužívanějších lokálních měn ve světě v minulosti i v současnosti.

Tabulka 1: Lokální měny

Název měny	Jednotka	Emise	Základní rysy	Země, kde jsou (byly) měny využívány
Německý systém Wära	Wära = 1 říšská marka	emitoval Max Hebecker	nouzové peníze	Německo
Kolkované bankovky Wörglu	bankovka nominální hodnoty 1 = 1 rakouský šilink	emitoval starosta Wörglu	nouzové peníze	Rakousko
WIR	1 WIR = 1 švýcarský frank	vzájemný zápočet	nejvyspělejší systém	Švýcarsko
Časové dolary	hodina služby	vzájemný zápočet	nejjednodušší systém	Spojené státy americké
Ithacké HODINY	1 hodina = 10 USD	vydávána místním měnovým představenstvem	snadné používání	Spojené státy americké
Směna PEN	hodina služby	adresář nabídek	snaha spojit komunitu	Maryland
Japonská měna zdravotní péče	hodina služby	neziskové organizace a místní samosprávy	pečovatelská služba	Japonsko
Tlaloc	1 Tlaloc = 1 mexické peso	vzájemný zápočet	bez potřeby výpočetní techniky a telekomunikace	Mexiko
Bia Kud Chum	1 bia = 1 baht	Bia Banka v Santisuku	bezúročné peníze	Jihovýchodní Asie

Název měny	Jednotka	Emise	Základní rysy	Země, kde jsou (byly) měny využívány
Chiemgauer	1 Chiemgauer = 1 Euro	organizace, kterou řídí účastníci	směnitelnost za euro	Německo
Bitcoin	Bitcoin	virtuální měna	potřeba internetu	mezinárodní
LETS	zelený \$ = 1 \$	vzájemný zápočet	snadná tvorba cen	mezinárodní

Zdroj: upraveno podle [24]

2.5.1. Německý systém Wära

Tento systém musel být zaveden z toho důvodu, že v meziválečném období byla situace německé měny zcela mimo veškerou kontrolu vlády. Za jeden dolar se v roce 1923 dalo získat 4,2 biliónů marek, poštovní známka stála miliardy a za obyčejný bochník chleba bylo třeba zaplatit plným kufrem peněz. V tomto období se každý den před prací sjednávala cena a mzdy musely být vypláceny dvakrát denně [24].

Max Hebecker, majitel uhelného dolu ve Schwanenkirchenu, byl nucen v roce 1931 svolat všechny dělníky a vysvětlit jim, že se musí rozhodnout mezi dvěma alternativami. První možností bylo důl zcela uzavřít a druhou možností bylo to, že všichni dělníci budou akceptovat část své mzdy ve Wäre, kryté jejich vytěženým uhlím. Po vášnivé diskusi se dělníci shodli, že jsou ochotni akceptovat tuto doplňkovou měnu, pokud za ni budou moci nakupovat základní potraviny [24].

Wära byl vytisknutý kousek papíru, který byl plně kryt zásobou uhlí na skladě. Ke krytí skladovacích nákladů (zhruba 2 procenta nominální hodnoty) sloužil kolek, který se musel každý měsíc na Wäru přilepit. Tento kolek sloužil hlavně k tomu, aby peníze nikdo záměrně nezadržoval a Wära mohla volně obíhat uvnitř komunity. V případě nutnosti bylo možné tuto měnu vyměnit za říšskou marku [16].

Tento princip se velmi rychle rozšířil po celém Německu avšak úspěch Wäry značně znepokojoval německou vládu a hlavně centrální banku. Následně na nátlaky centrální banky muselo ministerstvo financí vydat v roce 1931 dekret, který používání Wäry zakázal a vyhlásil je za ilegální [24].

2.5.2. Kolkované bankovky Wörglu

Jeden z nejznámějších případů použití kolkovaných bankovek byl realizován v malém rakouském městě jménem Wörgl, které mělo ve 30. letech 20. století zhruba 4500 obyvatel, z toho asi 1500 nezaměstnaných a 200 rodin bylo absolutně bez finančních prostředků. Kromě toho město nutně potřebovalo vydláždít ulice, zavést vodovod po celém městě, vysadit zeleň a další podobné opravy a vylepšení. Mnoho občanů bylo ochotných se do těchto akcí zapojit, avšak místní starosta Michael Unterguggenberger měl k dispozici pouhých 40 000 rakouských šilinků, což v žádném případě nemohlo stačit na všechny projekty [1] [24].

Unterguggenberger však tyto peníze neutratil za žádný z plánovaných projektů, ale rozhodl se, že peníze uloží do spořitelny na krytí lokálních peněz, které následně vydal. Kolkované bankovky byly vydávány ve třech nominálních hodnotách 1, 5 a 10 rakouských šilinků. Místní peníze pak starosta použil na financování svého prvního projektu. Bankovky obíhaly velmi rychle, protože na ně bylo potřeba každý měsíc nalepit kolek (1 procento nominální hodnoty) a každý, kdo jimi dostal zapláceno, se snažil je co nejrychleji utratit, čímž dal automaticky práci ostatním lidem [1] [16] [24].

Obrázek 3: Kolkovaná bankovka o hodnotě jednoho šilinku

Zdroj: [47]

Za pouhých 14 měsíců se Wörgl vypořádal s nezaměstnaností, byly úspěšně realizovány všechny projekty a dokonce město postavilo i nové domy a skokanský můstek. Úspěch Wörglu byl tak velký, že chtělo tento systém používat asi 200 měst v Rakousku, což opět znepokojilo centrální banku. Ta se rozhodla, že uplatní svá monopolní práva, uvědomila vládu, která poslala do města v roce 1933 armádu, která experiment zastavila [16] [24].

Ukončení experimentu pak znamenalo zvýšení nezaměstnanosti ve Wörglu na 30% a v roce 1934 se po celém Rakousku začaly šířit sociální nepokoje [24].

2.5.3. WIR

WIR (Wirtschaftsring-Genossenschaft) je švýcarská doplňková měna, která byla založena v roce 1934 v Curychu. Za zakladatele této měny jsou považováni Werner Zimmermann a Paul Enz [24].

Hlavním důvodem pro zavedení této měny bylo to, že komunita malých a středních podniků se velmi obtížně dostávala k úvěrům a podniky tak následně krachovaly. Obchodníci a výrobci se domluvili, že si navzájem budou poskytovat levné úvěry [1].

Člen může WIR obdržet dvěma způsoby. Prvním způsobem je, že prodá zboží nebo službu někomu z komunity a získá tím WIR. Druhý způsob, jak získat WIR, je úvěr od komerčního centra. WIR je tedy kombinace vzájemných zápočtů a měny s nuceným oběhem [24].

Hodnota jednoho WIRu je rovna hodnotě jednoho švýcarského franku, ale platby jsou prováděny ve WIRech; to znamená, že zúčtovací jednotkou je švýcarský frank, ale jako prostředek směny slouží WIR [24].

Lidé, kteří tento systém využívají, uvádějí následující důvody své účasti na směně WIR

- efektivnější způsob podnikání vzhledem k vynaloženým nákladům;
- lepší přístup k zákaznické databázi;
- lepší dosažitelnost úvěru než v národní měně;
- eliminace náhlého vzrůstu úrokové míry národní měny;
- poskytování dalších, jako například reklama mezi členy, publikace, přímé zasílání nabídek atd.

Ve Švýcarsku se centrální bance ani nikomu jinému nepodařilo alternativní měnu zakázat. Během prvních šedesáti let fungování tohoto systému rostl počet členů i celkový obrat. V roce 1994 systém dosáhl obratu 2,5 miliardy švýcarských franků [24].

WIR má od roku 2004 mezinárodní elektronický kód CHW, který je velmi podobný zkratce oficiální švýcarské měny. V roce 2013 patřilo do hospodářského uskupení podniků zhruba 60 000 podnikatelů ze všech oblastí Švýcarska. Veškeré transakce mezi účastníky probíhají bezhotovostně a finanční pohyby se uskutečňují na účtech, které jsou vedeny ve WIR bank [47]. WIR bank má sídlo v Basileji a slouží pro zúčtování všech transakcí mezi účastníky. Platby jsou tedy uskutečňovány pomocí šekových knížek, platebních karet a také pomocí internetového bankovníctví [10].

2.5.4. Časové dolary

Koncepci časových dolarů zpracoval v roce 1986 profesor washingtonské právnické fakulty Edgar S. Cahn. Nejprve časové dolary sloužily pro školní okrsek v Chicagu, sociální projekt ve Washingtonu DC a pro domovy důchodců na Floridě. Jedním z hlavních stimulů při používání časových dolarů je to, že daňový úřad Spojených států nepožaduje jejich zdanění [24].

Nyní si na příkladu ukážeme, jak tento jednoduchý systém vlastně funguje. Věra je důchodkyně, která již není schopná chodit, ale potřebuje nakoupit nějaké potraviny, aby mohla pohostit plánovanou návštěvu. Petr, což je mladý soused paní Věry, se nabídne, že jí potraviny nakoupí a přinese. Za hodinu nakupování získá kredit v hodnotě jedné hodiny a Věra je zároveň zatížena dluhem stejné hodnoty. Petr pak může využít svůj kredit na nákup ovoce, které vypěstoval soused Antonín a paní Věra vyrovná svůj dluh tím, že uplete šálu nebo svetr své sousedce Alici. Kdyby však paní Věra upletla šálu pro Petra, jednalo by se o obyčejný barterový obchod.

Náklady na uvedení tohoto systému jsou velmi malé. V komunitách, kde je malý počet členů, je možné použít pouze kousek papíru nebo tabuli, která je umístěna tak, aby k ní měli všichni členové systému přístup. V případě, že by bylo v komunitě více členů, byl by tento systém nepřehledný, z toho důvodu je možné si bezplatně z internetu stáhnout program Časoměřič (Timekeeper), do kterého se zapíše odpracované hodiny. Tento program však může sloužit pro kohokoliv, kdo potřebuje mít přehled o čase stráveném prací [34]. Jména jsou v tomto systému uváděna s plusy mínusy. V okamžiku, kdy někdo získá kredit, někdo jiný má automaticky dluh a součet všech časových dolarů v daném systému je proto stále nula [24]. Ve skutečnosti má však tato měna spíše psychologický význam, protože pokud někdo časové dolary nemá a přesto potřebuje péči, není mu odepřena [25].

Hlavním důvodem pro zavedení této měny bylo to, že lidé jsou schopni uspokojovat své každodenní potřeby bez použití konvenční měny. Podle různých průzkumů mají však časové dolary ještě jednu, možná důležitější vlastnost, a to takovou, že dokáží stmelovat komunitu [24].

Časové dolary postupně získávaly na popularitě a to dokonce tak, že se zdravotní pojišťovna Elderplan ve státě New York rozhodla přijímat 25 procent pojistného od starších občanů ve formě časových dolarů.

Časové dolary je možné vyměňovat za služby, ale také zboží jako například potraviny, studentské půjčky, oblečení atd.

2.5.5. Ithacké HODINY

Ithacké HODINY (Ithaca HOURS) zavedl v roce 1991 Paul Glover. Glover se rozhodl proti systému LETS, protože mu připadalo velmi nepraktické zaznamenávat každou transakci na počítač. Vytiskl proto vlastní peníze [25]. Důvodem pro zavedení této doplňkové měny bylo to, že i když lidé pracují na plný úvazek, mají často jen minimální mzdu a mohou se potýkat s existenčními problémy [24].

Tímto systémem je vydáván dvouměsíčník, ve kterém jsou inzerovány produkty a služby občanů a firem, kteří jsou ochotni přijímat ithacké HODINY. Tento dvouměsíčník obsahoval v roce 2004 asi 1200 položek včetně zhruba 200 firem. Mezi firmy, které nabízely své služby za ithacké HODINY, můžeme zařadit kina, supermarket, cukrárny, trh se zemědělskými produkty, lékárnou péči, restaurace a dokonce i místní banka byla ochotna akceptovat účty v alternativní měně [16] [24].

Jedna ithacká HODINA představuje 10 amerických dolarů, což odpovídá zhruba minimální hodinové mzdě v oblasti Ithaca. Ithacké HODINY jsou emitovány v bankovkách o hodnotě dvou hodin, jedné hodiny, půl hodiny a čtvrt hodiny. Většinou jsou tyto bankovky vydávány prostřednictvím inzerentů v novinách Ithaca Money. Každý, kdo poprvé zveřejní inzerát, dostane automaticky bankovky v hodnotě čtyř HODIN [9] [24].

Základním rysem této měny je to, že inzerenti uvádějí své ceny v kombinaci doplňkové a národní měny. Například instalatér požaduje 10 USD na hodinu v poměru 70:30, což znamená, že 70 procent požaduje v ithackých HODINÁCH a 30 procent v dolarech [24].

Hlavní rozhodnutí, která se týkají hlavně tisku bankovek a způsobu vydávání, jsou realizována každý druhý měsíc na neformálních večerích, které slouží jako „Ithacké měnové představenstvo“.

Obrázek 4: Dvě ithacké HODINY

Zdroj: [1]

2.5.6. Směna PEN

Směnu PEN (Philadelphia-Eastern Neighborhood) zavedl americký zdravotnický pedagog Olaf Egeberg, který žil v Takoma Parku ve státě Maryland. Hlavním důvodem pro zavedení této směny nebyl nedostatek finančních prostředků, nýbrž to, aby stmelil vztahy mezi sousedy [24].

Roger Olaf Egeberg definoval své sousedství jako rodiny, které žijí v oblasti nanejvýš pětiminutové chůze od centra města. Následně rozeslal 50 dopisů, ve kterých popisoval, jakým způsobem směna PEN povede k budování společnosti, která by měla všem poskytovat podporu [24] [27].

Jelikož Olaf nedostal jedinou odpověď, rozhodl se, že všechny rodiny navštíví osobně. Důvodem, proč nikdo neodpověděl, bylo to, že každý z oslovených lidí byl přesvědčen, že nemá společnosti co nabídnout. Například prodavačku ze supermarketu, která je zároveň výborná kuchařka, nenapadlo, že by měl někdo zájem o lekce vaření [24].

Služby jsou nabízeny v adresáři PEN, ve kterém se vyskytují převážně věci, které lidé dělají s láskou a proto, že je to baví. Doplňková měna a adresář slouží k navázání kontaktů mezi sousedy [24] [27].

2.5.7. Japonská měna zdravotní péče

Tento systém byl zaveden v Japonsku a hlavním důvodem pro jeho zavedení bylo rychlé tempo stárnutí populace, které s sebou nese nutnost pravidelné zdravotnické péče pro staré občany [24].

Systém funguje tak, že hodina služby, kterou dobrovolník věnuje pomoci starým nebo postiženým lidem, je připsána na jeho „časový účet“. V podstatě to funguje na stejném principu jako účet ve spořitelně, pouze s tím rozdílem, že nejsou zúčtovací jednotkou japonské jeny, ale hodiny poskytnutých služeb.

Různé úkoly mají v tomto systému zavedené různé hodnoty. Například domácí péče má nižší kreditní hodnotu, než těžká tělesná práce.

Kredity, které dobrovolník získá, může využít sám pro sebe anebo pro kohokoliv jiného v případě, že bude zapotřebí zdravotnická péče [24].

Tento typ služby je velmi oblíbený mezi starými lidmi, jelikož kvalita péče je v tomto případě mnohem lepší než u péče obyčejného sociálního pracovníka, který je placen japonskými jeny [24].

2.5.8. Tlaloc

Tlaloc je jméno ulice v zalidněné čtvrti v hlavním městě Mexika. Místní družstevní rozvojové středisko na podnět architekta Luise Lopezllera zavedlo v roce 1994 vlastní měnový systém Tlaloc [24].

Tlaloc funguje na principu vzájemných zápočtů a vydávaná měna má formu papírových šeků. Šeky mají na své zadní straně určitý počet míst pro indosaci. Tlaloc obíhá jako měna a kdokoliv může tento šek donést do centra, kde je poslední uživatel kreditován a vystavitel zatížen [24] [38].

Tento systém je velmi jednoduchý, protože nevyžaduje přístup k počítači ani telefon. Pro fungování systému stačí pouze jeden osobní počítač, na kterém jsou evidovány všechny účty.

2.5.9. Bia Kud Chum

Bia je thajská komunitní měna, jejíž hodnota je stejná jako hodnota bahtu, a proto se tyto dvě měny dají používat současně. Bia bankovky vydává pro své členy Bia Banka v Santisuku a tyto bankovky jsou vydávány v nominálních hodnotách 1, 5, 10, 20 a 50 bia [2] [24].

Bia se dá použít jako prostředek směny v okrese Kud Chum, který je vzdálený zhruba 10 hodin jízdy autobusem od Bangkoku. Měna je vydávána jako neúročený úvěr členům komunity. Každý účet v bance Bia je považován za jednotku, která může mít více členů. Každá jednotka má počáteční úvěrový limit 500 bia, který se musí splatit dříve, než si někdo z jednotky zažádá o další úvěr [24] [37].

Cílem komunitní měny je nahrazení thajského bahtu a zvyšování možností místní produkce.

Obrázek 5: Bankovky bia

Zdroj: [2]

2.5.10. Chiemgauer

Tento systém vytvořil v roce 2003 středoškolský učitel Christian Gelleri, který učil své žáky o financích a o lokální měně. V rámci projektu se skupina jeho studentů rozhodla uvést lokální měnu do praxe. Po důkladném průzkumu trhu studenti propojili školu s některými podniky v regionu Chiemgauer a mohla tak vzniknout nová lokální měna. Studenti pod dohledem profesora Gelleriho navrhli podobu měny, vedli účty a spravovali celé schéma. Směnný kurz byl nastaven v poměru 1:1 k euru [6].

Během prvního roku existence měny bylo dosaženo obratu 75 000 eur a do programu se zapalo 130 občanů a několik málo místních obchodů. Po třech letech se využívání chiemgaueru tak rozrostlo, že ho v roce 2005 museli oddělit od školy a profesor Gelleri se začal plně věnovat práci manažera chiemgaueru. V roce 2010 přijímalo lokální měnu již 600 provozoven v oblasti Rosenheim-Traunstein v Německu, 2500 lidí používalo tuto měnu pravidelně a obrat dosáhl 5,1 milionu eur [6] [11].

Do oběhu bylo uvedeno asi 3 miliony bankovek o nominální hodnotě 1, 2, 5, 10, 20 a 50 chiemgauerů. Tyto bankovky jsou barevné a jsou téměř stejně obtížně padělatelné jako bankovky národní měny, mají 14 ochranných prvků, mezi které můžeme zařadit vodoznak, individuální sériové číslo atd. Bankovky jsou však platné pouze po dobu 6 měsíců a pro obnovení je nutné zakoupit speciální známku, která stojí 5% nominální hodnoty bankovky [12]. Pokud uživatel provede nějakou transakci nebo si chiemgauery směňuje za eura, tak jsou automaticky 3% z nákupu nebo z nominální hodnoty převedena na účet neziskových organizací nebo místních charit [11].

Chiemgauer je možné utratit, půjčit si, investovat nebo darovat za sociálním účelem a je možné platit v chiemgaurech pomocí debetních karet které vydává asociace družstevních bank Regios [6].

Cílem této měny je:

- svázání kupní síly s regionem;
- posílení místní ekonomiky;
- sponzorství;
- méně spekulací;
- propagace regionu [6].

2.5.11. Bitcoin

Bitcoin je název virtuální měny, ale také sítě a softwaru. Bitcoin funguje od roku 2009, kdy ji vytvořil programátor, nebo skupina programátorů používající pseudonym Satoshi Nakamoto [14].

Bitcoiny mohou být uloženy v počítači ve formě elektronické peněženky nebo jsou uchovávány pomocí třetí strany. K vytváření slouží síť open source P2P, kde uživatelé potvrzují probíhající transakce.

K zabezpečení je využíváno podepisování transakcí pomocí generátoru náhodných čísel, který zajišťuje, že každý může utratit jen ty bitcoiny, které právě vlastní [36].

Účastníci systému jsou buď koncoví uživatelé, nebo těžaři. Koncoví uživatelé jsou lidé, kteří si navzájem posílají peníze pomocí elektronických peněženek, které slouží jako adresy pro platby. Těžaři jsou lidé, kteří provozují počítač, který je spojen pomocí internetu s ostatními počítači a může tak potvrzovat transakce [14].

Hodnota bitcoinu vychází pouze z nabídky a poptávky na trhu a ke dni 20. 2. 2017 byla hodnota jednoho bitcoinu 26 839,92 CZK [36].

Vlastnosti bitcoinu:

- Měna je plně decentralizovaná – nemá centrální autoritu a vytváření mincí i potvrzování transakcí zajišťují členové bitcoin sítě;
- Žádný prostředník – peníze se posílají přímo a okamžitě bez prostředníků, bank nebo kreditních společností;
- Měna je celosvětová – bitcoiny se dají poslat kamkoliv po celém světě;
- Měna je téměř neprolomitelná – princip sítě bitcoin je zajištěn velmi silným šifrováním a kryptografií;
- Neexistují transakční poplatky nebo jsou velmi nízké – transakce bývají potvrzeny v řádu minut a jsou zdarma nebo je jednu tisícinu bitcoinu;
- Je (pseudo)anonymní – veškeré transakce i prostředky v peněžence jsou definovány pomocí adres, které se skládají z 34 alfanumerických znaků;
- Přímá komunikace P2P – uživatelé spolu komunikují přímo přes internet
- Směnitelnost – bitcoiny jsou volně směnitelné za jakoukoliv měnu na světě [36].

2.5.12. LETS

LETS neboli Local Exchange Trading System je Místní výměnný obchodní systém, který založil v roce 1983 Michael Linton a David Weston ve Vancouveru v Kanadě. LETS je velice jednoduchý a efektivní způsob, jakým ušetřit zbývající peníze v komunitách, ve kterých je velmi vysoká nezaměstnanost. Linton a Weston spolu založili místní neziskovou organizaci, která fungovala na principu vzájemných zápočtů a při vstupu do organizace bylo nutné uhradit malý poplatek (asi 5 dolarů), který sloužil ke krytí počátečních nákladů. Alternativní měna, která vznikla, byla nazvána zelené dolary. Jediné, co bylo pro organizaci nezbytné, byl osobní počítač, na kterém byly evidovány veškeré transakce [24].

LETS je dobrovolné spojení občanů nebo firem s cílem vzájemného vyměňování zboží či služeb. Tento systém vychází ze vzájemné důvěry zúčastněných osob, a proto nejsou vyžadovány přímé výměny.

Kritéria pro LETS:

- cena – stanovená dle skutečné náročnosti a nevzniká žádný zisk;
- dohoda – realizace obchodu není povinná;
- otevřenost – každý člen má právo znát obrat a zůstatek na účtu každého jiného člena;
- ekvivalence – jednotka odpovídá národní měně;
- bezúročnost – úroky nejsou účtovány ani na pozitivní, ani na negativní zůstatky [22].

Jeden z hlavních důvodů pro zavádění LETS systémů je, že v nynější ekonomické situaci je pro řadu lidí velmi obtížné uspokojit ty nejzákladnější potřeby a to zejména pokud v rodině chybí druhý plat, živitel rodiny je sám, partner je nemocný apod. [39].

LETS systémy fungují tak, že při založení má každý z účastníků na účtu nulu. Po provedení první transakce se stav účtu člena, který platil, dostává do mínusu a účet člena, který poskytl zboží nebo službu, se zvyšuje o stejnou částku. Členové s kladným zůstatkem na účtu si mohou za alternativní měnu pořídit zboží nebo služby, které nabízejí jiní členové a členové se záporným zůstatkem poskytují zboží nebo služby někomu jinému tak, aby dosáhli nulového stavu nebo kladného zůstatku [24] [39].

2.6. Lokální měnové systémy v ČR

2.6.1. Letokruh

Tento lokální měnový systém byl vytvořen v roce 2000 a stal se tak jedním z prvních LETS v České republice. Letokruh založilo společně několik přátel z Českých Budějovic a okolí. Při vzniku měl Letokruh 9 členů a do roku 2002 se počet členů rozrostl na 36. Měnou tohoto systému se staly žaludy, přičemž 1 žalud se rovná 1 Kč [35]. V současnosti je však tento systém neaktivní, což je zřejmé z internetových stránek Letokruhu, kde poslední vydaný měsíčník s nabídkami a poptávkami je z října 2003 [15] [21].

Co se týče fungování systému, tak každý člen napsal přehled svých nabídek a poptávek, který byl aktualizován každý měsíc. Měsíčník se členil do rubrik, např. potraviny, řemesla, doprava atd. a členům systému byl zasílán v papírové nebo elektronické podobě. Obchodování v Letokruhu probíhalo tak, že kupující vyplnil šek a ponechal si z něj ústřížek, poté prodávající dodal tento šek do účtárny, která byla zřízena k tomuto účelu. Na účet prodávajícího tak přibýlo určité množství žaludů a z účtu kupujícího bylo stejné množství žaludů odčerpáno. Při odchodu ze systému pak měli členové vyrovnat svůj účet na nulu [21] [35].

2.6.2. RozLEŤse

RozLEŤse je brněnský LETS, který začal formovat svou podobu v roce 2010 na různých setkáních. V roce 2011 zakladatelé vymysleli název a zaregistrovali doménu pomocí softwaru CYCLOS. CYCLOS je bezplatná platforma, kterou mohou využívat různé organizace zaměřené na sociální ekonomický dopad. Používají ho například časové banky, systémy LETS nebo banky v některých rozvojových zemích [33]. V RozLEŤse je možné obchodovat pomocí takzvaných brků, což je název virtuální měny [13].

Evidence transakcí má několik podmínek:

- Každý člen má účet v CYCLOSu s možností čerpání až 2 000 brků;
- Při vstupu do systému nebo výstupu z něj je účet na nule;
- Žádný z členů není nucen ke směně [13].

Při nabízení a poptávání zboží platí několik pravidel a doporučení:

- Členové sdílí ideálně jen to, co dělají rádi;
- Zveřejňují inzeráty s nabídkou a poptávkou, inzeráty by měly být aktuální;
- Při směně s někým, koho neznáme, ověříme jeho důvěryhodnost [13].

2.6.3. Bud'SOB

Bud'SOB neboli Bud' soběstačný je název dalšího místního výměnného systému, který funguje v jižních Čechách. Jednotka měny se nazývá Sob. Hlavním cílem tohoto systému je spojování lidí a posilování lokální soudržnosti a soběstačnosti. Tato alternativní měna umožňuje bez použití klasických peněz výměnu:

- Produktů – například domácí zelenina, ovoce, pečivo, rostliny atd.;
- Zkušeností – například tanec, zpěv, vaření, chov zvířat apod.;
- Služeb – například IT služby, masáže, různé opravy apod. [3]

Pravidla pro fungování tohoto systému jsou téměř identická s ostatními systémy LETS.

2.6.4. Lokální měna TNE

TNE neboli tvrďší než euro je lokální měna, která byla uvedena do oběhu na prvním festivalu lokální ekonomiky ve Varnsdorfu dne 21. 9. 2013. Protože je Varnsdorf chudá příhraniční oblast s velmi vysokou nezaměstnaností, jezdí mnoho místních obyvatel na nákupy do Polska či Německa, kde je zboží levnější a mnohdy i kvalitnější než v ČR. Právě proto cítili místní obyvatelé potřebu vyjádřit nespokojenost s tímto stavem a prokázali vůli řešit situaci vlastními silami a prostředky [5].

Zakladatelé měny se inspirovali příběhy mnoha lokálních ekonomik a rozhodli se zavést místní měnu, která ovšem nemá podobu mincí ani bankovek. Jako měnu používají netradiční zavařovací skleničku, která má hodnotu 30 Kč a je vratná. Sklenička může obsahovat lokální produkty, jako například džem, med, kompot, čokoládu apod. Zákazník, který si koupí skleničku s nějakým obsahem, zaplatí cenu obsahu plus 30 Kč za skleničku a pokud při příštím nákupu donese prázdnou skleničku, zaplatí jen cenu obsahu [5].

Obrázek 6: Lokální měna TNE

Zdroj: [41]

2.6.5. PRALETS

PRALETS je místní výměnný systém pro Prahu, který obdobně jako většina LETS funguje na jednoduchém principu. Každý z členů může na on-line platformě CYCLOS poptávat a nabízet různé služby a výrobky. Výrobky a služby mohou být nabízeny na pravidelné bázi jako například lekce jógy, hlídání dětí, kurzy vaření, nebo jednorázově například ve formě domácího pečiva, přebytky ze zahrádky nebo bazarové zboží [39].

Směna probíhá v tzv. pražcích, což je virtuální měna, která je evidována na účtech členů CYCLOSu. S pražci nelze spekulovat, půjčovat si je ani směňovat za koruny nebo jinou měnu [39].

V rámci PRALETSu se dá prodávat nebo nakupovat prakticky cokoliv, o co je zájem a není v rozporu se zákonem nebo dobrými mravy. Aktuálně je v tomto systému zapojeno několik desítek lidí [45].

PRALETS se řídí jasně předepsanými pravidly. Jednou ročně se schází valná hromada všech členů systému. Volí se výkonný výbor, který se stará o bezproblémový chod skupiny, určuje administrátora CYCLOSu a průvodce, kteří registrují nové členy. Výkonný výbor má také za úkol vybírat roční poplatky na administrativu a provoz serveru. Od každého člena systému tedy vybere 50 Kč a 50 pražců za jeden kalendářní rok [45].

3. LETS JESENICKO

LETS Jesenicko byl založen 25. března roku 2013 a je jedním z mála LETS systémů, které momentálně v České republice fungují. Systém byl založen zhruba dvaceti členy z Jesenicka a Rychleb, kteří se domluvili na tom, že kromě vlastního užitku z výměn chtějí nabídnout i ostatním obyvatelům z oblasti možnost využívání lokální ekonomiky.

Obrázek 7: Zakládání systému

Zdroj: [40]

3.1. Měna

Zakládající členové systému se rozhodli dát alternativní měně název Svoje, což je zkratka pro svobodné Jesenicko. Jeden Svoj je pak ekvivalentem k jedné koruně české a spolu s korunami se Svoje i využívají. Důvod pro současné používání národní a alternativní měny je prostý. Například lidé, kteří připravují domácí chléb, mají velké výdaje na suroviny, a proto může být cena jednoho bochníku 20 Kč a 20 Svojů.

3.2. Primární důvod založení

Většina členů tohoto systému je ze střední třídy, a proto primárním důvodem založení nebyla nezaměstnanost, nýbrž utužování komunity a sousedských vztahů. To znamená, že lidé se v systému dobře znají a pravidelně se scházejí ať už za účelem obchodu, či za účelem výše zmíněného utužování sousedských vztahů.

3.3. Regulace a dohled nad systémem

LETS Jesenicko nemá žádnou právní formu podnikání, a proto tento systém není regulován státem ani nikým jiným. Dohled nad systémem zde také není, jelikož objemy obchodů nejsou tak velké, aby mohly ohrozit státní měnu a proto tyto systémy nejsou v hledáčku České národní banky.

3.4. Vstup do systému a poplatky

Jak napovídá název, LETS je lokální systém, který nejlépe funguje na místní úrovni. Je proto dobré aby byl zájemce o členství v LETSu z Jesenicka a blízkého okolí. Zájemce, který chce do systému vstoupit, musí:

- a) oslovit brokera systému (nejčastěji na doporučení nějakého stávajícího člena systému),
- b) osobně se sejit s brokerem, který mu založí účet na platformě CYCLOS,
- c) zájemce uvede osobní údaje, kontakt a svou nabídku a poptávku,
- d) zájemce zaplatí vstupní poplatek za vedení CYCLOSu, který činí 50 korun.

Stávající člen, který chce systém opustit, by měl svůj účet dorovnat na nulu, avšak není to nijak ošetřeno, protože systém funguje na vzájemné důvěře všech členů.

Členové LETS Jesenicko platí ročně 50 korun za vedení CYCLOSu a v plánu je i zavedení poplatku, který by činil 20 Svojů. Těchto 20 Svojů by platil ročně každý člen systému koordinátorovi, který by spravoval systém a oživoval komunitu.

3.5. Aktuální počet členů

Momentálně je v CYCLOSu pro LETS Jesenicko zaregistrovaných 47 členů, kteří mezi sebou obchodují. Nejčastěji se nabízí a poptává slivovice, brambory, vejce, sýry, med a ze služeb to jsou například kurzy cizích jazyků, hlídání dětí a masáže.

3.6. Způsob obchodování

Každý člen po má po vstupu do systému na účtu nula Svojů; pokud něco prodá, stav účtu se mu zvýší a naopak, pokud něco nakoupí, stav účtu bude nižší než před transakcí. Dolní limit je stanoven na -20 000 Svojů a horní limit stanoven není.

Existují dva způsoby jak prodávat nebo nakupovat výrobky či služby:

- a) Nakupovat a prodávat lze přímo v CYCLOSu, webové aplikaci pro místní výměnu. Po přihlášení do této webové aplikace každý člen vidí aktuální nabídky a poptávky ostatních členů systému.
- b) Jednou za 3 měsíce se koná schůzka všech lidí z LETS Jesenicko. Na těchto schůzkách členové obchodují s výrobky a službami podobně jako na tržišti.

3.7. Aktuální nabídka

V následující tabulce jsou uvedeny nabídky členů LETS Jesenicko ke dni 8. 4. 2017.

Tabulka 2: Aktuální nabídka LETS Jesenicko

Kategorie	Aktuální počet	Příklad výrobku či služby
cestování, sport, turistika	3	zapůjčení lovecké chaty
děti a zvířata	7	hlídání dětí
domácí práce, domácnost	1	zapůjčení elektrocentrály
doprava	2	zapůjčení osobního automobilu
dům, stavba	2	malba pokojů
jazyky	3	překlady z a do angličtiny
jídlo, potraviny	10	bio vejce, bio mléko
knihy a časopisy	0	-
kutilství	0	-
móda	2	šití
odborné služby	8	servis jízdních kol
ostatní	5	pronájem prostor
pozvánky na akce	0	-
spolujízda	2	Jeseník – Horní Heřmanice
umění, hudba a volný čas	3	kresba portrétů
zahrada	8	semena bylin a zeleniny
zdraví a relaxace	10	masáže

Zdroj: vlastní zpracování

3.8. Aktuální poptávka

V následující tabulce jsou uvedeny poptávky členů LETS Jesenicko ke dni 8. 4. 2017.

Tabulka 3: Aktuální poptávka LETS Jesenicko

Kategorie	Aktuální počet	Příklad výrobku či služby
cestování, sport, turistika	0	-
děti a zvířata	0	-
domácí práce, domácnost	1	zapůjčení nosiče na jídlo
doprava	1	zapůjčení osobního automobilu
dům, stavba	4	palivové dřevo
jazyky	2	kurz angličtiny
jídlo, potraviny	9	med, zelenina, vejce
knihy a časopisy	0	-
kutilství	1	tesařské nářadí
móda	0	-
odborné služby	3	údržba osobního počítače
ostatní	0	-
pozvánky na akce	0	-
spolujízda	0	-
umění, hudba a volný čas	1	hodiny klavíru
zahrada	1	krajinotvorné práce
zdraví a relaxace	2	masáže

Zdroj: vlastní zpracování

3.9. Zhodnocení systému

Z počtu nabídek a poptávek je patrné, že ekonomický přínos jako takový v LETS Jesenicko není. Primárním důvodem založení však bylo utužování komunity a sousedských vztahů, což je podle mého názoru splněno, jelikož se členové scházejí jednou měsíčně za účelem řešení provozních záležitostí a jednou za tři měsíce za účelem prodeje a nákupu lokálních produktů a výrobků.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala měnou jak národní, mezinárodní, tak alternativní. První část bakalářské práce byla věnována popisu peněz, měny a úroků. Byl zde popsán vznik peněz, historický vývoj a funkce peněz v ekonomice.

Druhá kapitola byla takovým úvodem do alternativních měn. Jak vlastně fungují, proč fungují a jaké mají funkce v ekonomice. Byly zde popsány jak světové alternativní měny, tak alternativní měny, které fungují nebo fungovaly v České republice. Důvodem proč není alternativních měn v České republice více, může být, že málokdo je s existencí těchto měn obeznámen. Lidé chtějí hlavně to, co jim někdo doporučí, nabídne či ukáže například pomocí reklamy a u LETS systémů v České republice neexistuje většinou žádná propagace ani reklama. V ČR jsou silné rodinné vazby a tak si lidé více pomáhají v rámci rodiny, popřípadě v rámci sousedských vztahů, což může být dalším důvodem, proč u nás nejsou stovky alternativních měn. V současnosti u nás existuje zhruba 10 alternativních měnových systémů, což je podle mého názoru adekvátní k velikosti ČR a počet lokálních měn by se mohl zvýšit, kdyby je propagovala nějaká politická strana ve svém programu. Naši zahraniční sousedi mají také své alternativní měny. Na Slovensku je to například Bratislavský živec nebo Široký sokol. V Německu je nejznámější alternativní měnou již zmíněný Chiemgauer a téměř každý německý region má nějakou alternativní měnu. V Rakousku funguje Talent jako alternativní měna a Polsko má například Wymiennik.

Cílem práce bylo popsat a zhodnotit fungování lokálních měnových systémů a jejich význam pro utváření ekonomických a sociálních vazeb ve společnosti. Vedle obecného popisu lokálních měn byla pozornost věnována také zkušenostem se zaváděním lokální měny v České republice. Pro popsání a zhodnocení alternativního systému jsem si vybrala LETS Jesenicko. Po domluvené schůzce s panem Hradilem, aktivním členem tohoto systému jsem se dozvěděla některé informace, které se nadají běžně najít v knihách ani na internetu. Měla jsem také možnost se podívat, jak funguje obchodování přes platformu CYCLOS, za což jsem panu Hradilovi velmi vděčná.

Závěrem bych chtěla dodat, že zpracování této práce pro mě bylo velmi přínosné. Měla jsem možnost dozvědět se něco nového o alternativních měnách a pevně věřím, že tato práce bude přínosem pro kohokoliv, kdo by se chtěl touto problematikou zabývat.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Alternativní ekonomika. *E-republika.cz* [online]. 2013 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://news.e-republika.cz/news-2013-12>
- [2] Bia Kud Chum. *C-t-b* [online]. ©2009 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: http://www.changnoi-0815.de/englisch/e_bia_kud_chum.htm
- [3] Bud'SOB. *Bud'SOB* [online]. ©2009-2014 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.budsob.cz/domains/budsob.cz/>
- [4] Citáty, motta, výroky. *Citáty o penězích* [online]. 2014 [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <http://www.citaty-o.cz/konecne-vim-cim-se-lisi-clovek-od-zvirete-financnimi/>
- [5] Co je lokální měna. *Lokální-ekonomika.cz* [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.lokalni-ekonomika.cz/tne/co-je-lokalni-mena.html>
- [6] Co je to a jak funguje Chiemgauer. *Alternativa Zdola* [online]. 2013 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: http://alternativazdola.cz/liferay/home/-/asset_publisher/rv89bNXeyy84/content/co-to-je-a-jak-funguje-chiemgauer/pop_up?_101_INSTANCE_rv89bNXeyy84_viewMode=print
- [7] ČERNOHORSKÝ, J., TEPLÝ, P. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3
- [8] Funkce lokální měny. *Lokální-ekonomika.cz* [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.lokalni-ekonomika.cz/tne/funkce-lokalni-meny.html>
- [9] GLOVER, Paul. Community currency since 1991. *Ithaca HOUR* [online]. [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.paulglover.org/hours.html>
- [10] HANSLÍČEK, Pavel. Vytvořte si vlastní měnu. *EURO* [online]. 2009 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.euro.cz/byznys/vytvorte-si-vlastni-menu-822695>
- [11] Chiemgauer obíhá 2,5krát rychleji než euro. In. *Lidovky.cz* Praha: MAFRA, a.s., 2011 [cit. 2017-04-11]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/chiemgauer-obiha-2-5krat-rychleji-nez-euro-fpq-/firmy-trhy.aspx?c=A110927_152158_firmy-trhy_apa

- [12] *CHIEMGAUER: FÜR EIN NEUES MITEINANDER: Information zum aktuellen Chiemgauer* [online]. [cit. 2017-04-13]. Dostupné z: <http://www.chiemgauer.info/informieren/basisinfo-formulare/>
- [13] Jak se zapojit. *RozLETĚ se* [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.rozletse.cz/index.php/o-nas/jak-se-zapojit>
- [14] Jak těžit Bitcoin. *Bitcoin-info.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <https://www.bitcoin-info.cz/jak-tezit-bitcoin>
- [15] Jihočeský letokruh. *Stefl software* [online]. 2004 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://www.steflsoftware.cz/lipka/ekoporad/proj8.htm>
- [16] JOHANISOVÁ, Nad'a. *Zkratky* [online]. Sedmá generace, 1999 [cit. 2017-02-12]. ISSN 1805-8566. Dostupné z: <http://www.sedmagerace.cz/text/detail/zkratky-3>
- [17] Kdy vznikly papírové peníze? *IDNES.cz: Finance* [online]. 2005 [cit. 2016-10-29]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/kdy-vznikly-papirove-penize-dgz-/pujcky.aspx?c=A050823_101540_fi_osobni_zal
- [18] KLUSÁK, Václav. *Lokální měny, teorie a praxe* [online]. Praha, 2013, 76 s. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: https://www.vse.cz/vskp/39828_lokalni_meny_teorie_a%C2%A0praxe. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Ing. Mgr. Miroslav Zajíček, M.A.,Ph.D.
- [19] KODEROVÁ, J., SOJKA, M., HAVEL, J. *Teorie peněz*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011.283 s. ISBN 978-80-7357-640-0
- [20] KREJČÍK, Tomáš. *Dějiny peněz* [online]. [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:SEhRKsTfYcoJ:https://is.muni.cz/el/1456/jaro2013/MKF_DEPE/um/AAAVerze.doc+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz
- [21] Letokruh. *LETS* [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://lets.ecn.cz/letokruh/prehled.htm>
- [22] LETS - Místní výměnný obchodní systém. *MAS Chrudimsko* [online]. 2013 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://maschrudimsko.cz/lets--mistni-vymenny-obchodni-system>
- [23] LETS v České republice. *LETS* [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://lets.ecn.cz/>

- [24] LIETAER, B. *Budoucnost peněz*. Košice: Paradigma.sk, 2004, 318 s. ISBN: 80-968603-3-X
- [25] Local Exchange Trading Systems (LETS) jako šance pro alternativní hospodářské oživení. *Darius.cz* [online]. [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://www.darius.cz/ekolog/lets.doc>
- [26] MARX, Karel. *Rukopisy "Grundrisse" I: Ekonomické rukopisy z let 1857-1859*. 2011. Dostupné z: http://kmbe.cz/Rukopisy_Grundrisse_1.pdf
- [27] MAURICE, Martin. Neighborhood Currency. *Local Money Finds Purchase in Takoma Park* [online]. 1995 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.washingtoncitypaper.com/news/article/13007502/neighborhood-currency>
- [28] Platforma pro místní výměnu. *CYCLOS* [online]. [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <https://cyclos.rozletse.cz/cyclos/do/login>
- [29] POHLHAMMER-LAUTERBACHOVÁ, K. Proč EU potřebuje regionální měny. *E-republika* [online]. 2013 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://e-republika.cz/article1667-Pro%C4%8D-EU-pot%C5%99ebuje-regionalni-m%C4%9Bny>
- [30] Proč používat poukázky? *Poukázky.cz* [online]. ©2004-2005 [cit. 2017-02-16]. Dostupné z: <http://www.poukazky.cz/firemni-zakaznici/proc-pouzivat-poukazky/>
- [31] REVENDA, Z. et al. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. Vyd. Praha: Management Press, 2012. 423.s. ISBN 978-80-7261-240-6.
- [32] RYSS, David. *Peníze* [online]. Praha, 2005, 63 s. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.diplomky.net/ekonomicke-obory/penize>. Diplomová práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Vedoucí práce Ing. Eva Kaňková.
- [33] Social TRade Organisation (STRO) - Cyclos software. *Cyclos* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.cyclos.org/about-stro>
- [34] Správa odpracovaného času. *TimeKeeper* [online]. [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <http://www.timekeeper.cz/>
- [35] STRNADLOVÁ, Iva. *Lokální měnové systémy* [online]. Brno, 2009, 43 s. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/207196/esf_b/BAKALARSKA_PRACE.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ing. Barbora Kaplanová.
- [36] Těžba bitcoinů. *Bitcoinman* [online]. 2013 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://www.bitcoinman.cz/index.php?c=tezeni-mining-bitcoinu-jak-vznika>

- [37] The facts of Bia Kud Chum. *Bia Kud Chum* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.lets-linkup.com/leisamagazine.htm>
- [38] Towards an Economy in the Hands of the People: The Tianguis Tlaloc Local Currency System in Mexico. *Tlaloc* [online]. 2000 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <https://ijccr.net/2012/05/22/towards-an-economy-in-the-hands-of-the-people-the-tianguis-tlaloc-local-currency-system-in-mexico/>
- [39] UMANCOVÁ, Barbora. PRALETS. *Klíč k soběstačnosti*. 2016, (5), 94 s. ISSN 2336-3010
- [40] V Javorníku byla založena místní skupina LETS Jesenicko. *Učíme se příběhy* [online]. 2013 [cit. 2017-04-7]. Dostupné z: <http://www.ucimesepribehy.cz/aktuality/olomoucky-kraj/v-javorniku-byla-zalozena-mistni-skupina-lets-jesenicko>
- [41] Varnsdorf TNE. *Alternativa Zdola* [online]. 2013 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <http://alternativazdola.cz/liferay/documents/187913/2646356/Varnsdorfl.jpg?t=1380370335586>
- [42] Virtuální měna a povinnosti poskytovatelů. *Právo pro podnikatele* [online]. 2014 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <https://pravopropodnikatele.cz/virtualni-mena-a-povinnosti-poskytovatelu/>
- [43] VOKOUN, Tomáš. Historie lokálních měn. *Jiné Žabovřesky jsou možné!* [online]. 2014 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.jinezabovresky.cz/historie-lokalnich-men-zazrak-z-worglu/>
- [44] VYKYDALOVÁ, Martina. *John Maynard Keynes jeho význam pro ekonomickou teorii a hospodářskou praxi*. [online]. Brno, 2010, 62 s. [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/183901/pedf_m/JMK-koncept_2_.doc. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Ing. Oldřich Králík, CSc.
- [45] Výměnný obchodní systém pro Prahu. *PRALETS* [online]. [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <https://pralets.cz>
- [46] WIR Bank Genossenschaft. *WIR* [online]. ©2017 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <https://www.wir.ch/>
- [47] Worgl money. *LumosBusiness* [online]. 2016 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: http://lumosbusiness.com/wp-content/uploads/2016/05/worgl_money_front.jpg